

FÖLDIÁK ANDRÁS

A művelődésszervező képzés a Bolognai folyamatban

Napjainkban a felsőoktatásban olyan mértékű átalakulás zajlik, amire talán egész eddigi történetében nem volt példa. Ezt nevezik röviden Bolognai folyamatnak. Sokan és sokat vitatkoznak arról, hogy a változások jótékonyan hatnak-e a képzésre, vagy több kárt okoznak, mint amennyi előnyük lesz.

Ebben a cikkben nem akarom ezt a kérdést eldönteni, már csak azért sem, mert ehhez vázolni kellene az egész magyar felsőoktatás meglehetősen ellentmondásos helyzetét, sőt egy kicsit az egyetemi képzés világon belüli gondjaira is ki kellene tekinteni, s mindez nem csak a cikk terjedelmét haladná meg jelentősen, hanem a szerző kompetenciáját még erősebben. Két oldalát próbálom csak megvilágítani a történeteknek: magának a Bolognai folyamatnak a mibenlétét, azok számára, akik esetleg még nem tájékozódtak erről kielégítően, valamint ezen belül a művelődésszervező képzés alakulását.

Nem túloztam, amikor azt írtam, hogy az átalakulás megítéléséhez egy kicsit többet kellene áttekinteni annál, mint amennyit általában mondani szoktunk, hogy „Bizony a hazai felsőoktatás anyagi helyzete meglehetősen nehéz!”. Hajlamosak vagyunk csak a saját gondjainkat tekintetbe venni és a megoldásukhoz Európától segítséget várni, holott sajnos az európai felsőoktatás egészének is sokféle problémával kell szembenéznie. Ezek közül a legfontosabb az, hogy ma már a rangosabb európai egyetemek sem elég versenyképesek. A hallgatók egyre nagyobb hányada az USA-ban fejezi be a tanulmányait, egyes szakokon és országokban ez az arány eléri *a diplomázók egyharmad részét*. Eközben az Egyesült Államok egyetemei kihelyezett karokat hoznak létre Európában, ami természetesen rohamosan tovább növeli az amerikai oklevelek számát.

A Bolognai Nyilatkozat azért jött létre, hogy az egész *európai felsőoktatás megújulását* és fejlődését elősegítse, versenyképességét javítsa.

Jól tudjuk, hogy Magyarországon hány olyan város van, amelynek egyes iparágak összeomlása után a legnagyobb „üzeme” az egyeteme vagy főiskolája maradt. Márpedig az uniós országok többségében a fiatalok jóval nagyobb hányada szerez diplomát, mint itthon. Gondoljuk el, hogy az egész európai felsőoktatás milyen nagyságú szektor, hány tanár, hallgató, szak, tanterem, könyvtár, laboratórium és kollégium alkotja ezt a rendszert. Ennek bármilyen mértékű változtatása nem csekély feladat. Önmagában az az egyeztetési folyamat sem jelentéktelen szervezést kíván, amit az európai és nemzeti szakmai szervezetekkel, a társintézményekkel, a munkaadókkal le kell folytatni. Ugyanakkor Európában mélyreható egyeztetések nélkül ilyen horderejű változás nem történhet. A Magyar Művelődési Intézet, mint a szakma képviselője vesz részt folyamatosan a munkának a közművelődési képzést érintő részében.

1999-ben írták alá az európai oktatási miniszterek, köztük Pokorni Zoltán oktatási miniszter is azt a nyilatkozatot, ami a már előkészített munkát hivatalossá tette. Ezt követően alakult meg a Nemzeti Bologna Bizottság. Az elhatározott fejlesztés végrehajtása sok és sokféle teendővel jár. Igen összetett feladat például Európai Kredit Átviteli Rendszernek megfelelő kredit rendszer kialakítása, de a szükséges változtatások sorából ismét csak kettőt emelek ki. Az egyik legfontosabb feladat a *„képzési zsákutcák” megszüntetése*, a duális, azaz párhuzamos képzések helyett lineáris képzési út teremtése. Másképpen mondva: gyökeresen megváltozik az, amit eddig főiskolai, illetve egyetemi képzésnek neveztünk. A szándékok szerint minden felsőoktatási képzésnek lesz Bachelor-szintje (BA) és bárki bárhol végez BA képzést, annak valahol az országban lesz Master (MA) szintje. A BA általában 6 félév, az MA általában további 4 félév. A hallgató akkor is kiléphet a harmadik év után egy régi főiskolaira emlékeztető oklevéllel, ha eredetileg 5 évre tervezte tanulmányait, de módja lesz továbblépni az MA képzésre, amennyiben nem ez volt az eredeti szándéka, akkor is.

Más szóval ezt a rendszert, a BA és MA szakaszokat kétciklusú képzésnek is hívják, s a „harmadik ciklus”-ként emlegetett szakasz a doktori fokozat megszerzése.

Ha figyelembe vesszük, hogy számos szakon olyanok is szerezhetnek MA diplomát Magyarországon, akik az első három évet valamely más or-

szágban végezték, vagy fordítva, a magyar hallgatók is folytathatják master vagy doktori szinten tanulmányaikat Európa más egyetemén, akkor azért az eddiginél mindenképpen nyitottabb és rugalmasabb rendszert üdvözölhetünk. Eddig, ha egyszer oda vették fel, akkor véglegesen egyetemi diploma megszerzésére „ítéltetett” egy hallgató, ha közben többször megváltozott a véleménye, akkor is, és fordítva is igaz, hogy elvileg lezárult a képzése a főiskolai diplomával, ha közben „szárnyakat kapott”, akkor is.

A változás azért tűnik vonzónak, mert mindezen közben a két szektor fennmarad, csak rugalmassá, átjárhatóvá válik. Mindkét szektor kiépíti a saját kétlépcsős rendszerét, vagyis az egyetemek mindenképpen indítanak BA képzést, de a főiskoláknak is joguk lesz Master programok indítására.

Rokonszenves nyitottsága ellenére azért ennek a rendszernek a bevezetése is sokféle gonddal jár. Elsősorban azzal, hogy nincs minden szakmában olyan foglalkozás, amelyikén elhelyezkedhet az „alapszinten-felsőfokon” végzett diplomás. (Itt jegyzem meg, hogy „bachelor” szót nehéz magyar fogalommal kiváltani, mert valójában nem alap, nem közép, nem felső.) Mit csinál a Bachelor szinten végzett, vagyis a régi értelemben „egyetemi szinten” nem diplomázott, így nem is szakosodott jogász? Valószínűleg semmit, mert a jogásképzésben (egyelőre?) nem jön létre a két ciklusú képzés. Ezzel szemben például az agrár, a gazdasági és a műszaki szakterületeken egyetértés van abban, hogy ezt meg kell valósítani.

A Bolognai folyamat másik sarkalatos pontja, hogy *csökken az eddigi egyetemi szakok száma*. A cél itt szintén a konvertálhatóság, az átfogó alapozó ismeretek adása, amelyre épülhet majd a specializáció. A szakok rendezésének és az egész átalakulásnak nem az európai egységesítés a célja, hanem az átláthatóságnak, az érthetőségnek, a szakok egymásnak való megfelelésének a megteremtése.

Magyarországon 14 „*képzési területet*” alakult ki, mint például az orvostudomány, a társadalomtudomány, vagy a bölcsészstudományok, ez utóbbin belül nyeri el a helyét az andragógia is. Ez a tagozódás sem problémamentes, mert például a szociális munka a szociológia mellett, a társadalomtudományok területén helyezkedik el. A tőle nem távol álló munkavállalási tanácsadó, mint az andragógia szak egyik szakiránya, pedig a bölcsészet területén. Tehát sok közös vonást mutató szakirányok kerülhetnek a nagy rendszeren belül egymástól igen távol.

A képzési területek „*képzési ágakra*” oszlanak, ez a mi területünkön a „Pedagógia és pszichológia” képzési ág. Ennek az ágnak egyik *szakja* az „Andragógia”, ezen belül pedig mind Bachelor, mind Master szinten *négy szakirány* jön létre:

- Felnőttképzési szervező (Az oklevélben a szakképzettség megnevezése: Andragógus – felnőttképzési szervező)
- Személyügyi szervező (Andragógus – személyügyi szervező)
- Művelődésszervező (Andragógus – művelődésszervező)
- Munkavállalási tanácsadó (Andragógus – munkavállalási tanácsadó).

A szak egységes és erős társadalomtudományi felkészítés után (első tanév), szintén egységes, széleskörű és magas szintű andragógia szakképzést ad (második tanév), majd ezt követi az egymástól már elkülönülő, a szakirányokra kiterjedő képzés a harmadik évben.

Erre épül aztán a Master szint, amelyet mind a négy szakirányban lehetőséget ad a tanulmányok folytatására. A művelődési szakirány Master szintű folytatásának nevének sok vita volt, végül a „*kulturális mediátor*” név mellett döntöttünk. Tapasztalataim szerint sokan ellenzik új név bevezetését, de eddig nem javasolt senki jobbat. A menedzser szó ellen erősen tiltakozik a közgazdaságtudomány és sokféle vállalati szakképzés, továbbképzés, mondván, hogy a fogalom gazdasági vezetőt, fejlesztőt jelent. Az MA szintű végzettséget, vagyis az „*egyetemi diplomát*” mindenképpen indokolt megkülönböztetni a BA szintű végzettségtől, de ezen kívül sem lenne szerencsés a „*szervezőnek*” nevezni a nagy társadalmi folyamatok átlátására és kulturális irányításra is hivatott szakembert. A „*mediátor*” pedig közvetítőt jelent, amely tevékenység azért mégiscsak a legfontosabb eleme ennek a munkának.

A négy Master szakirány neve a következő:

- Okleveles andragógus / Master of Andragogy
- Okleveles humán szervező
- Okleveles kulturális mediátor
- Okleveles pályatervezési tanácsadó/Carrier Conciller

2005 folyamán elkészült az andragógia szaknak és mind a négy BA szintű szakirányának, valamint mind a négy MA szintű képzésének a létesítési kérelme, képzési és kimeneti követelményeinek meghatározása. Ezen dokumentumok közül csak egynek a terjedelme is messze megha-

ladná e cikk kereteit, ezért csak azt a tematikai vonalat közöljük, amelyen haladva a hallgató eljut a BA szintű művelődésszervező oklevélhez.

Pedagógiai-pszichológiai alapozás:

Pedagógia modul (pedagógiai propedeutika, neveléstörténet, neveléstan, didaktika)	8–12 kredit
Pszichológia modul (bevezetés a pszichológiába, fejlődépszichológia, szociálpszichológia, a tanulás és a gondolkodás anatómiai, élettani és fejlődésbiológiai alapjai, a nevelés pszichológiai alapjai)	8–12 kredit
Filozófia modul (filozófiatörténet, nevelés- és művelődésfilozófia)	4–6 kredit
Informatika modul (az információkezelés elméleti és gyakorlati alapjai)	4–6 kredit
Társadalomismeret modul (könyvtárhasználat, a társadalomtudományi kutatások módszertana, közgazdasági és jogi ismeretek, szociológia, vezetéselmélet, kommunikációelmélet)	14–16 kredit
Európa-tanulmányok modul (az EU integrációs és oktatáspolitikája, nemzetközi szervezetek, struktúrák, döntési folyamatok)	4–6 kredit
Az intézmény specifikumainak megfelelően választható	10 kredit
<i>Összesen elvárt:</i>	<i>60 kredit</i>

Szakmai törzsanyag:

Az andragógia alapjai (az andragógia tudományelméleti és tudományfilozófiai alapjai, andragógiaelmélet)	5–7 kredit
Andragógia-történet és komparatív andragógia (az andragógia története, felnőttképzési forrás- és dokumentumelemzés, komparatív andragógia)	5–7 kredit
Művelődéstörténet (egyetemes és magyar művelődéstörténet)	5–7 kredit

A felnőttképzés és az emberi erőforrás fejlesztés elmélete (emberi erőforrás-elméletek, a felnőttképzés gazdasági és jogi környezete, marketing és minőségbiztosítási alapismeretek)	5–7 kredit
Felnőttoktatási rendszerek–munkaerőpiaci képzések–minőségirányítás (formális, nem formális és informális képzési rendszerek tervezése, szervezése, irányítása és minőségbiztosítása)	5–7 kredit
Szakmai gyakorlat (felnőttképzési gyakorlatot folytató külső intézményekben)	10 kredit
Az intézmény specifikumainak megfelelően választható	16 kredit
<i>Összesen elvárt:</i>	<i>56 kredit</i>

Művelődésszervező szakirány

A kultúráközvetítés elméleti és történeti aspektusai	4–6 kredit
Kultúráközvetítő intézményrendszerek/médiaismeret	3–5 kredit
Tér–társadalom–kultúra/művelődésszociológia ismeretek	3–5 kredit
Kulturális/művészeti menedzsment – szociokulturális animáció	3–5 kredit
Kulturális vállalkozások, marketing, PR, művelődésgazdaságtan	3–5 kredit
A nonprofit szektor és menedzsmentje	3–5 kredit
Szakmai gyakorlat	5 kredit
Az intézmény specifikumainak megfelelően választható	15 kredit
<i>Összesen elvárt:</i>	<i>50 kredit</i>

*Érdeklődő a Magyar Művelődési Intézet standjánál (OMÉK, 2005)
Fotó: Eszik Anikó*

*„Itt nem fog éhezni senki, jóllakhat
mindenki” – nép receptpályázat
Akik főztek a „Napsugaras Ősz”
Nyugdíjas Klub tagjai,
Bakonytamásiból
Fotó: Oláh Gergely*